versie: 2021-28-01

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

Maaien van waterkeringen, bermen, riet- en graslanden en ecologische zones

Dit ecologisch werkprotocol wordt toegepast bij het maaien van waterkeringen, bermen, riet- en (kruidenrijke) graslanden, ruigten en ecologische zones binnen het beheergebied van Hoogheemraadschap van Delfland waar op basis van bestaande verspreidingsgegevens beschermde soorten (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) en/of aandachtsoorten aanwezig zijn of verwacht kunnen worden.
Het vormt een onderdeel van de notitie 'Implementatie gedragscode Wet natuurbescherming voor waterschappen; onderdeel soortbescherming bij bestendig beheer en onderhoud. Uitwerking bij Hoogheemraadschap van Delfland'. In deze notitie worden onder andere de inhoudelijke en procesmatige keuzes omschreven hoe wij bij ons waterschap omgaan met het toepassen van de gedragscode.

Werkzaamheden die onder de gedragscode vallen

- Maaien van bermen
- Maaien van dijken en kaden
- Maaien van gazons
- Maaien van rietland
- Maaien van overige waterschapsterreinen (incl. ecologische zones)
- Onkruidbestrijding

Uitvoeringsperioden
Hoogheemraadschap van Delfland werkt in het kader van het maaien van waterkeringen, bermen, riet- en (kruidenrijke) graslanden, ruigten en ecologische zones met verschillende uitvoeringsperioden. Deze perioden zijn gebaseerd op het zo optimaal mogelijk kunnen uitvoeren van een essentiële primaire taak van ons waterschap in het beheergebied, namelijk waterveiligheid. Dit in combinatie met de aanwezige flora en fauna. Daartoe wordt er gewerkt binnen de volgende uitvoeringsperioden:

Uitvoeringsperiode 1:	15 mei – 15 juli
Uitvoeringsperiode 2	15 juli – 15 september
Uitvoeringsperiode 3:	15 september – 1 november
Overige periodes:	15 maart – 15 mei en 1 november – 15 maart

Het merendeel van de watergangen en wateren wordt geschoond en/of gemaaid in uitvoeringsperiode 2 en 3. Indien dit niet mogelijk is vanwege bijvoorbeeld een verhoogde kans op wateroverlast, watertekort en/of afnemende waterkwaliteit worden deze werkzaamheden in periode 1 uitgevoerd.
In uitzonderlijke gevallen, bijvoorbeeld bij voorziene of onvoorziene calamiteiten, wordt lokaal eerder dan de start van uitvoeringsperiode 1 of later dan het einde van uitvoeringsperiode 3 geschoond/gemaaid.

Zorgvuldig handelen
Hoogheemraadschap van Delfland is zich bij de planning, voorbereiding en uitvoering van zijn werkzaamheden bewust van de in het beheergebied voorkomende planten en dieren die volgens de Wet natuurbescherming zijn beschermd. Om de uitvoering van deze wet voor de waterschappen te vergemakkelijken en op een zo goed mogelijke wijze rekening te houden met beschermde planten en dieren, werkt Delfland met de Gedragscode Wet natuurbescherming voor waterschappen, onderdeel soortbescherming, bestendig beheer en onderhoud. In deze gedragscode zijn per type werkzaamheid (bijv. maaien van waterkeringen of baggeren en herprofileren van wateren) voorgeschreven werkwijzen beschreven. Op basis hiervan én in combinatie met de in het beheergebied aanwezige beschermde soorten en aandachtsoorten, zijn voor het maaien van waterkeringen, bermen, riet- en (kruidenrijke) graslanden, ruigten en ecologische zones per uitvoeringsperiode 'Algemene werkwijzen en voorzorgsmaatregelen' en 'Soort(groep)specifieke werkwijze en voorzorgsmaatregelen' opgesteld. Tevens zijn zogeheten 'Voorschriften algemene zorgplicht' beschreven. Deze geven invulling aan artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming en zijn - onafhankelijk van de uitvoeringsperiode - jaarrond van toepassing. Deze werkwijzen, voorzorgsmaatregelen en voorschriften zijn níet vrijblijvend, maar leidend bij de uitvoer van de werkzaamheden. Afwijken van de voorgeschreven werkwijzen, voorzorgsmaatregelen en voorschriften is uitsluitend mogelijk na overleg met een ecologisch deskundige.

JAARROND VAN TOEPASSING

Voorschriften algemene zorgplicht

1. Er wordt, indien beschikbaar, natuurvriendelijk materieel ingezet en/of sparende technieken toegepast. In principe worden geen of in ieder geval zo min mogelijk klepelmaaiers (al dan niet met zuigende werking) ingezet, tenzij dit vanuit verkeersveiligheidsoogpunt (bijv. maaien van zichthoeken langs wegen) noodzakelijk is.

2. Vermijdbare schade aan dijktaluds, bermen, graslanden, slootkanten, houtsingels, bosjes en solitaire bomen, bijvoorbeeld door insporing of beschadiging van de bast, wordt voorkomen. De maximaal toegestane insporing bedraagt 5 cm.

3. De rijsnelheid van machines worden zo afgestemd en materieel zo gebruikt dat dieren zo veel mogelijk kunnen wegvluchten.

4. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur van wegen, paden en sporen.

5. Werkzaamheden vinden in beginsel plaats in de daglichtperiode, opdat verstoring van de omgeving door verlichting wordt voorkomen. Bij nachtelijke verlichting van een werklocatie wordt uitstraling naar de omgeving tot een uur voor zonsopkomst en vanaf een uur na zonsondergang zo veel mogelijk voorkomen.

6. Er wordt één kant op gewerkt, zodat dieren kunnen wegvluchten. Dit geldt ook voor lijnvormige grazige elementen als waterkeringen en bermen, waarbij van de drukke wegzijde naar de rustig kant wordt gemaaid.

7. Bij vlakvormige (kruidenrijke) grasland- en/of ruigtepercelen wordt altijd van binnen naar buiten gemaaid, zodat dieren kunnen wegvluchten. Eveneens wordt zoveel mogelijk gewerkt met een wildredder die voorop het maaimaterieel is gemonteerd.

8. Plaatsen die vast of tijdelijk in gebruik zijn als belangrijke voortplantingslocatie en/of migratieroutes van niet-beschermde of vrijgestelde soorten blijven zoveel mogelijk gespaard. Hierbij valt onder andere te denken aan concentraties van waardplanten van vlinders.

9. In dekking aangetroffen kalveren van bijvoorbeeld ree blijven altijd gespaard door om deze plekken heen te werken. Wanneer dit onmogelijk is, worden zij buiten de werkstrook geplaatst door de dieren aan te vatten met een flinke bos gras. Directe aanraking, ook met handschoenen, moet worden voorkomen om te vermijden dat de dieren de mensengeur overnemen waarna het moederdier het dier afstoot.

UITVOERINGSPERIODE 1
15 mei – 15 juli

Jaarrond van toepassing
Zie: Voorschriften algemene zorgplicht

Algemene werkwijze en voorzorgsmaatregelen

1. In beginsel worden waterkeringen, bermen, riet- en (kruidenrijke) graslanden, ruigten en ecologische zones waar broedende vogels en/of andere beschermde soorten en/of aandachtsoorten voorkomen niet gemaaid in de periode 15 maart - 15 juli.

2. Bij het maaien van de genoemde objecten in uitvoeringsperiode 1 (15 mei – 15 juli), bijvoorbeeld omdat anders de civieltechnische kwaliteit van de waterkering en/of de verkeersveiligheid in het geding komen of het juist vanuit natuurontwikkelingsoogpunt wenselijk is om de vegetatie eerder dan 15 juli te maaien en af te voeren, blijft op deze gedeelten van de objecten ten minste de helft van de vegetatie gespaard. De overige delen worden indien nodig voldoende kort gehouden. Hierdoor zullen vogels, amfibieën, reptielen, vlinders en andere diersoorten zich vooral in het gespaarde deel vestigen in plaats van in de overige, kortere vegetatie (‘habitatbenadering’). Maaisel wordt afgevoerd.

3. In situaties waar het niet mogelijk is om voldoende vegetatie te sparen in uitvoeringsperiode 1 (15 mei - 15 juli) kan er plaatselijk gekozen worden om waterkeringen en bermen in hun geheel permanent ongeschikt te maken of te houden voor broedende vogels, bijvoorbeeld door de vegetatie kort te houden. Voorwaarde is dat de vegetatie al aan het begin van het broedseizoen (circa 15 maart) ongeschikt is (gemaakt). Wegbermen die minder dan 2 m breed zijn worden ook gezien als ‘ongeschikt voor broedende vogels’.

4. Als alternatief voor bovenstaande opties - bijvoorbeeld om inspectie van droogtegevoelige waterkeringen mogelijk te kunnen maken, in het kader van verkeersveiligheid of vanuit natuurontwikkelingsoogpunt - zal indien dit door een ecologisch deskundige zinvol c.q. noodzakelijk wordt geacht in uitvoeringsperiode 1 (15 mei – 15 juli) plaatselijk in ons beheergebied door middel van een inspectie (het zogeheten ‘voorlopen’) door een ecologisch deskundige van en/of in opdracht van Hoogheemraadschap van Delfland enige dagen voorafgaand aan het maaien vastgesteld worden of de objecten vrij zijn van broedende vogels en hun nesten. In gebruik zijnde nesten worden tijdens de inspectieronde op (digitale) kaart vastgelegd en in het veld gemarkeerd. Tijdens de maaiwerkzaamheden worden deze nestlocaties door de machinist ontzien door minimaal 5 meter rondom het nest niet maaien. De markering wordt direct na de werkzaamheden door de machinist verwijderd om vermijdbare predatie door kraaien of vossen te voorkomen. Toezichthouders van het waterschap controleren achteraf de genomen maatregelen. De (voorzorgs)maatregelen worden, met het oog op controle door handhavende instanties, goed gedocumenteerd en toegevoegd aan dit ecologisch werkprotocol.

Soort(groep)specifieke maatregelen

<u>vogels</u>

1. Het uitvoerend personeel van de aannemer dient te allen tijde te letten op alarmerende vogels en hun nesten; ook buiten de plaatsen waar op basis van een inspectie (het zogeheten ‘voorlopen’) door een ecologisch deskundige van en/of in opdracht van Hoogheemraadschap van Delfland in het veld nesten digitaal en of visueel zijn gemarkeerd en op (digitale) kaart staat aangegeven dat er in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn. Aangetroffen broedende vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren dienen altijd te worden gespaard, ook buiten het reguliere broedseizoen. Broedende vogels mogen evenmin worden verstoord. Bij constatering van in gebruik zijnde nesten (ook die vooraf niet bekend waren vanuit de zogeheten ‘voorloopronde’) wordt door de machinist, voor zover ter plekke mogelijk in de breedte van de watergang, een beschermingszone van minimaal 5 meter rondom het nest gehanteerd waarbinnen geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Deze plekken worden in het veld digitaal en/of visueel gemarkeerd. De visuele markering wordt direct na de werkzaamheden door de aannemer verwijderd om vermijdbare predatie door bijvoorbeeld kraaien of vossen te voorkomen.

De locaties van eventueel nieuw aangetroffen nesten (die nog niet op kaart stonden weergegeven) worden door het uitvoerend personeel in het logboek gemeld en wekelijks aan de toezichthouder aangeleverd. Deze nieuwe locaties worden vervolgens door de toezichthouder op een (digitale) kaart vastgelegd en gedocumenteerd met het oog op controle door handhavende instanties.

2. Vogelnesten die niet (meer) in gebruik zijn, zijn niet (meer) beschermd, met uitzondering van zogeheten 'jaarrond beschermde vogelnesten' (zie bijlage 2; categorie 1 t/m 4). Nesten van soorten uit categorie 5 zijn alleen jaarrond beschermd wanneer in de omgeving nestgelegenheid voor deze soorten schaars is en er dus weinig of geen alternatieven zijn om een nieuw nest te bouwen. Dit ter beoordeling door een ecologisch deskundige. Dit maatwerkadvies wordt bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

3. Op plaatsen waar het broeden van kwartelkoning wordt verwacht wordt het maaien uitgesteld tot na 15 augustus.

<u>waterspitsmuis en noordse woelmuis</u>

1. In het leefgebied van waterspitsmuis en noordse woelmuis worden - op plaatsen met overgangen naar wateren - de werkzaamheden zo uitgevoerd dat de oevers van deze wateren niet worden beschadigd; de machinist blijft minimaal 1 meter van de oever verwijderd met zijn machine.

2. Er wordt minimaal 50% van de vegetatie gespaard. Maaisel wordt niet in de oevers en ruige vegetatie evenwijdig gelegen aan de watergang opgetast.

<u>rugstreeppad en concentraties van vrijgestelde soorten amfibieën</u>

1. Leefgebieden van rugstreeppad én landbiotopen van concentraties van vrijgestelde soorten amfibieën zijn niet duidelijk te markeren. Op dergelijke plaatsen wordt met zeer veel zorg voorkomen dat de bodem wordt beschadigd. In deze gebieden wordt enkel met droog weer gemaaid, wordt in een strook van minimaal 5 meter van de perceelrand uitsluitend gemaaid met maaiapparatuur met een minimale aanzuigende werking. Bovendien wordt de maaihoogte aangepast (minimaal op 10 cm. hoogte).

<u>zandhagedis</u>

1. Op plaatsen waar beschermde slangen en hagedissen voorkomen (in ons beheergebied uitsluitend zandhagedis) wordt uitsluitend gemaaid met aangepaste maaiapparatuur met een minimale aanzuigende werking.

<u>beschermde insecten</u>

1. In ons beheergebied komen uitsluitend grote vos, gevlekte witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel als juridisch beschermde insecten voor. Met betrekking tot het maaien van waterkeringen, bermen, riet- en (kruidenrijke) graslanden en ecologische zones is een effect op deze soorten niet aan de orde.

<u>beschermde planten</u>

1. Groeiplaatsen van beschermde planten en/of aandachtsoorten worden in het veld door de aannemer gemarkeerd en door de machinist gespaard tijdens de maaiwerkzaamheden. Beschadiging van de bodem wordt vermeden.

2. Bij constatering door de machinist van nieuwe groeiplaatsen van beschermde planten en/of aandachtsoorten (die dus vooraf nog niet bekend waren), wordt door hem gehandeld zoals bij punt 1 is beschreven. Deze nieuwe groeiplaats(en) worden gemeld aan de toezichthouder van het waterschap. Deze groeiplaatsen worden vervolgens op een (digitale) kaart vastgelegd en gedocumenteerd met het oog op controle door handhavende instanties.

3. Indien het vanuit primaire waterschapstaken gezien niet mogelijk is om deze groeiplaatsen van beschermde soorten en/of aandachtsoorten te sparen, wordt advies gevraagd aan een ecologisch deskundige. Dit maatwerkadvies wordt schriftelijk vastgelegd en bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

UITVOERINGSPERIODE 2
15 juli – 15 september

Jaarrond van toepassing
Zie: Voorschriften algemene zorgplicht

Algemene werkwijze en voorzorgsmaatregelen
Niet van toepassing.

Soort(groep)specifieke maatregelen

vogels

1. In deze uitvoeringsperiode (globaal na afloop van het reguliere 'broedseizoen') wordt er geen inspectie (het zogeheten 'voorlopen') uitgevoerd naar in gebruik zijnde nesten in het beheergebied van het waterschap. Het uitvoerend personeel van de aannemer dient echter te allen tijde te letten op alarmerende vogels en hun nesten; ook buiten de plaatsen en uitvoeringsperiodes waar op basis van een inspectie (het zogeheten 'voorlopen') door een ecologisch deskundige van en/of in opdracht van Hoogheemraadschap van Delfland in het veld nesten digitaal en of visueel zijn gemarkeerd en op (digitale) kaart staat aangegeven dat er in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn. Aangetroffen broedende vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren dienen altijd te worden gespaard, ook buiten het reguliere broedseizoen. Broedende vogels mogen evenmin worden verstoord. Bij constatering van in gebruik zijnde nesten (ook die vooraf niet bekend waren vanuit de zogeheten 'voorloopronde') wordt door de machinist, voor zover ter plekke mogelijk in de breedte van de watergang, een beschermingszone van minimaal 5 meter rondom het nest gehanteerd waarbinnen geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Deze plekken worden in het veld digitaal en/of visueel gemarkeerd. De visuele markering wordt direct na de werkzaamheden door de aannemer verwijderd om vermijdbare predatie door bijvoorbeeld kraaien of vossen te voorkomen.
   De locaties van eventueel nieuw aangetroffen nesten (die nog niet op kaart stonden weergegeven) worden door het uitvoerend personeel in het logboek gemeld en wekelijks aan de toezichthouder aangeleverd. Deze nieuwe locaties worden vervolgens door de toezichthouder op een (digitale) kaart vastgelegd en gedocumenteerd met het oog op controle door handhavende instanties.

2. Vogelnesten die niet (meer) in gebruik zijn, zijn niet (meer) beschermd, met uitzondering van zogeheten 'jaarrond beschermde vogelnesten' (zie bijlage 2; categorie 1 t/m 4). Nesten van soorten uit categorie 5 zijn alleen jaarrond beschermd wanneer in de omgeving nestgelegenheid voor deze soorten schaars is en er dus weinig of geen alternatieven zijn om een nieuw nest te bouwen. Dit ter beoordeling door een ecologisch deskundige. Dit maatwerkadvies wordt bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

3. Op plaatsen waar het broeden van kwartelkoning wordt verwacht wordt het maaien uitgesteld tot na 15 augustus.

waterspitsmuis en noordse woelmuis

1. In het leefgebied van waterspitsmuis en noordse woelmuis worden - op plaatsen met overgangen naar wateren - de werkzaamheden zo uitgevoerd dat de oevers van deze wateren niet worden beschadigd; de machinist blijft minimaal 1 meter van de oever verwijderd met zijn machine.

2. Er wordt minimaal 50% van de vegetatie gespaard. Maaisel wordt niet in de oevers en ruige vegetatie evenwijdig gelegen aan de watergang opgetast.

rugstreeppad en concentraties van vrijgestelde soorten amfibieën

1. Leefgebieden van rugstreeppad én landbiotopen van concentraties van vrijgestelde soorten amfibieën zijn niet duidelijk te markeren. Op dergelijke plaatsen wordt met zeer veel zorg voorkomen dat de bodem wordt beschadigd. In deze gebieden wordt enkel met droog weer gemaaid, wordt in een strook van minimaal 5 meter van de perceelrand uitsluitend gemaaid met maaiapparatuur met een minimale aanzuigende werking. Bovendien wordt de maaihoogte aangepast (minimaal op 10 cm. hoogte).

zandhagedis

1. Op plaatsen waar beschermde slangen en hagedissen voorkomen (in ons beheergebied uitsluitend zandhagedis) wordt uitsluitend gemaaid met aangepaste maaiapparatuur met een minimale aanzuigende werking.

beschermde insecten

1. In ons beheergebied komen uitsluitend grote vos, gevlekte witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel als juridisch beschermde insecten voor. Met betrekking tot het maaien van waterkeringen, bermen, riet- en (kruidenrijke) graslanden en ecologische zones is een effect op deze soorten niet aan de orde.

beschermde planten

1. Groeiplaatsen van beschermde planten en/of aandachtsoorten worden in het veld door de aannemer gemarkeerd en door de machinist gespaard tijdens de maaiwerkzaamheden. Beschadiging van de bodem wordt vermeden.

2. Bij constatering door de machinist van nieuwe groeiplaatsen van beschermde planten en/of aandachtsoorten (die dus vooraf nog niet bekend waren), wordt door hem gehandeld zoals bij punt 1 is beschreven. Deze nieuwe groeiplaats(en) worden gemeld aan de toezichthouder van het waterschap. Deze groeiplaatsen worden vervolgens op een (digitale) kaart vastgelegd en gedocumenteerd met het oog op controle door handhavende instanties.

3. Indien het vanuit primaire waterschapstaken gezien niet mogelijk is om deze groeiplaatsen van beschermde soorten en/of aandachtsoorten te sparen, wordt advies gevraagd aan een ecologisch deskundige. Dit maatwerkadvies wordt schriftelijk vastgelegd en bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

UITVOERINGSPERIODE 3
15 september – 1 november

Jaarrond van toepassing
Zie: Voorschriften algemene zorgplicht

Algemene werkwijze en voorzorgsmaatregelen
Niet van toepassing.

Soort(groep)specifieke maatregelen

vogels

1. In deze uitvoeringsperiode (globaal na afloop van het reguliere 'broedseizoen') wordt er geen inspectie (het zogeheten 'voorlopen') uitgevoerd naar in gebruik zijnde nesten in het beheergebied van het waterschap. Het uitvoerend personeel van de aannemer dient echter te allen tijde te letten op alarmerende vogels en hun nesten; ook buiten de plaatsen en uitvoeringsperiodes waar op basis van een inspectie (het zogeheten 'voorlopen') door een ecologisch deskundige van en/of in opdracht van Hoogheemraadschap van Delfland in het veld nesten digitaal en of visueel zijn gemarkeerd en op (digitale) kaart staat aangegeven dat er in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn. Aangetroffen broedende vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren dienen altijd te worden gespaard, ook buiten het reguliere broedseizoen. Broedende vogels mogen evenmin worden verstoord. Bij constatering van in gebruik zijnde nesten (ook die vooraf niet bekend waren vanuit de zogeheten 'voorloopronde') wordt door de machinist, voor zover ter plekke mogelijk in de breedte van de watergang, een beschermingszone van minimaal 5 meter rondom het nest gehanteerd waarbinnen geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Deze plekken worden in het veld digitaal en/of visueel gemarkeerd. De visuele markering wordt direct na de werkzaamheden door de aannemer verwijderd om vermijdbare predatie door bijvoorbeeld kraaien of vossen te voorkomen.
   De locaties van eventueel nieuw aangetroffen nesten (die nog niet op kaart stonden weergegeven) worden door het uitvoerend personeel in het logboek gemeld en wekelijks aan de toezichthouder aangeleverd. Deze nieuwe locaties worden vervolgens door de toezichthouder op een (digitale) kaart vastgelegd en gedocumenteerd met het oog op controle door handhavende instanties

2. Vogelnesten die niet (meer) in gebruik zijn, zijn niet (meer) beschermd, met uitzondering van zogeheten 'jaarrond beschermde vogelnesten' (zie bijlage 2; categorie 1 t/m 4). Nesten van soorten uit categorie 5 zijn alleen jaarrond beschermd wanneer in de omgeving nestgelegenheid voor deze soorten schaars is en er dus weinig of geen alternatieven zijn om een nieuw nest te bouwen. Dit ter beoordeling door een ecologisch deskundige. Dit maatwerkadvies wordt bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

waterspitsmuis en noordse woelmuis

1. In het leefgebied van waterspitsmuis en noordse woelmuis worden - op plaatsen met overgangen naar wateren - de werkzaamheden zo uitgevoerd dat de oevers van deze wateren niet worden beschadigd; de machinist blijft minimaal 1 meter van de oever verwijderd met zijn machine.

2. Er wordt minimaal 50% van de vegetatie gespaard. Maaisel wordt niet in de oevers en ruige vegetatie evenwijdig gelegen aan de watergang opgetast.

rugstreeppad en concentraties van vrijgestelde soorten amfibieën

1. Leefgebieden van rugstreeppad én landbiotopen van concentraties van vrijgestelde soorten amfibieën zijn niet duidelijk te markeren. Op dergelijke plaatsen wordt met zeer veel zorg voorkomen dat de bodem wordt beschadigd. In deze gebieden wordt enkel met droog weer gemaaid, wordt in een strook van minimaal 5 meter van de perceelrand uitsluitend gemaaid met maaiapparatuur met een minimale aanzuigende werking. Bovendien wordt de maaihoogte aangepast (minimaal op 10 cm. hoogte).

zandhagedis

1. Op plaatsen waar beschermde slangen en hagedissen voorkomen (in ons beheergebied uitsluitend zandhagedis) wordt uitsluitend gemaaid met aangepaste maaiapparatuur met een minimale aanzuigende werking.

OVERIGE PERIODES
15 maart – 15 mei

In beginsel worden er in de periode 15 maart – 15 mei door Hoogheemraadschap van Delfland geen werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van het maaien van waterkeringen, bermen, riet- en (kruidenrijke) graslanden, ruigten en ecologische zones waar op basis van bestaande verspreidingsgegevens beschermde soorten (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) en/of aandachtsoorten aanwezig zijn of verwacht kunnen worden.

Uitsluitend in het kader van primaire waterschapstaken kan, met onderbouwing en vastgelegd in het logboek, afgeweken worden van het uitgangspunt om deze werkzaamheden buiten de periode 15 maart – 15 mei uit te voeren.

Indien bovenstaand beschreven werkzaamheden en activiteiten moeten worden uitgevoerd in de periode 15 maart – 15 mei, zijn alle **Voorschriften algemene zorgplicht, Algemene werkwijze en voorzorgsmaatregelen + Soort(groep)specifieke maatregelen** zoals beschreven bij **Periode 1** (15 maart – 15 juli) van toepassing.

1 november – 15 maart

In beginsel worden er in de periode 1 november – 15 maart door Hoogheemraadschap van Delfland geen werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van het maaien van waterkeringen, bermen, (kruidenrijke) riet- en graslanden, ruigten en ecologische zones waar op basis van bestaande verspreidingsgegevens beschermde soorten (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) en/of aandachtsoorten aanwezig zijn of verwacht kunnen worden.

Uitsluitend in het kader van primaire waterschapstaken kan, met onderbouwing en vastgelegd in het logboek, afgeweken worden van het uitgangspunt om deze werkzaamheden buiten de periode 1 november – 15 maart uit te voeren.

Indien bovenstaand beschreven werkzaamheden en activiteiten moeten worden uitgevoerd in de periode 1 november – 15 maart, zijn alle **Voorschriften algemene zorgplicht + Soort(groep)specifieke maatregelen** zoals beschreven bij **Periode 3** (15 september – 1 november) van toepassing.

BIJLAGE 1

Lijst met beschermde soorten

In het kader van de Wet natuurbescherming zijn de volgende soorten beschermd:

VOGELRICHTLIJN
(Europees beschermd)

Vogels
Alle in Nederland van nature voorkomende vogelsoorten

HABITATRICHTLIJN
(Europees beschermd)

Zoogdieren
Bever
Hamster
Hazelmuis
Lynx
Noordse woelmuis
Otter
Wilde kat
Wolf

Bechteins vleermuis
Bosvleermuis
Brandts vleermuis
Franjestaart
Gewone baardvleermuis
Gewone dwergvleermuis
Gewone grootoorvleermuis
Grijze grootoorvleermuis
Grote hoefijzerneus
Grote rosse vleermuis
Ingekorven vleermuis
Kleine dwergvleermuis
Kleine hoefijzerneus
Laatvlieger
Meervleermuis
Mopsvleermuis
Noordse vleermuis
Rosse vleermuis
Ruige dwergvleermuis
Tweekleurige vleermuis
Vale vleermuis
Watervleermuis

Bruinvis
Bultrug
Dwerpotvis
Dwergvinvis
Gestreepte dolfijn
Gewone spitsdolfijn
Gewone vinvis
Griend
Grijze dolfijn
Hille (Butskop)
Kleine zwaardwalvis
Narwal
Noordse vinvis
Orca
Potvis
Spitsdolfijn van Gray
Tuimelaar
Witflankdolfijn
Witsnuitdolfijn
Witte dolfijn

Amfibieën
Boomkikker
Geelbuikvuurpad
Heikikker
Kamsalamander
Knoflookpad
Poelkikker
Rugstreeppad
Vroedmeesterpad

Reptielen
Gladde slang
Muurhagedis
Zandhagedis

Dikkopschildpad
Kemps' zeeschildpad
Lederschildpad
Soepschildpad

Vissen
Houting
Steur

Insecten
Apollovlinder
Boszandoog
Donker pimpernelblauwtje
Grote vuurvlinder
Pimpernelblauwtje
Teunisbloempijlstaart
Tijmblauwtje
Zilverstreephooibeestje

Bronslibel
Gaffellibel
Gevlekte witsnuitlibel
Groene glazenmaker
Noordse winterjuffer
Oostelijke witsnuitlibel
Rivierrombout
Sierlijke witsnuitlibel

Brede geelrand-waterroofkever
Gestreepte waterroofkever
Heldenbok
Juchtleerkever
Vermiljoenkever

Weekdieren
Bataafse stroommossel
Platte schijfhoren

Mossen
Geel schorpioenmos
Tonhaarmuts

Planten
Drijvende waterweegbree
Groenknolorchis
Kleine vlotvaren
Kruipend moerasscherm
Liggende raket
Zomerschroeforchis

OVERIGE SOORTEN
(Nationaal beschermd)

Zoogdieren
Aardmuis
Boommarter
Bosmuis
Bunzing
Damhert
Das
Dwergmuis
Dwerspitsmuis
Edelhert
Eekhoorn
Egel
Eikelmuis
Gewone bosspitsmuis
Gewone zeehond
Grote bosmuis
Grijze zeehond
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuis
Konijn
Molmuis
Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Steenmarter
Tweekleurige bosspitsmuis
Veldmuis
Veldspitsmuis
Vos
Waterspitsmuis
Wezel
Wild Zwijn
Woelrat

Amfibieën
Alpenwatersalamander
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker
Middelste groene kikker
Vinpootsalamander
Vuursalamander

Reptielen
Adder
Hazelworm
Levendbarende hagedis
Ringslang

Vissen
Beekdonderpad
Beekprik
Elrits
Gestippelde alver
Grote modderkruiper
Kwabaal

Ongewervelden
Europese rivierkreeft

Dagvlinders
Aardbeivlinder
Bosparelmoervlinder
Bruin dikkopje
Bruine eikenpage
Donker pimpernelblauwtje
Duinparelmoervlinder
Gentiaanblauwtje
Grote parelmoervlinder
Grote vos
Grote vuurvlinder
Grote weerschijnvlinder
Iepenpage
Kleine heivlinder
Kleine ijsvogelvlinder
Kommavlinder
Pimpernelblauwtje
Sleedoornpage
Spiegeldikkopje
Veenbesblauwtje
Veenbesparelmoervlinder
Veenhooibeestje
Veldparelmoervlinder
Zilveren maan

Libellen
Beekroombout
Bosbeekjuffer
Donkere waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempense heidelibel
Speerwaterjuffer

Kevers
Vliegend hert

Planten
Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Beklierde ogentroost
Berggamander
Bergnachtorchis
Blaasvaren
Blauw guichelheil
Bokkenorchis
Bosboterbloem
Bosdravik
Brave hendrik
Brede wolfsmelk
Breed wollegras
Bruinrode wespenorchis
Dennenorchis
Dreps
Echte gamander
Franjegentiaan
Geelgroene wespenorchis
Geplooide vrouwenmantel
Getande veldsla
Gevlekt zonneroosje
Glad biggenkruid
Gladde zegge
Groene nachtorchis
Groensteel
Groot spiegelklokje
Grote bosaardbei
Grote leeuwenklauw
Honingorchis
Kalkboterbloem
Kalketrip
Karthuizeranjer
Karwijselie
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonedauw
Liggende ereprijs
Moerasgamander
Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijlscheefkelk
Roggelelie
Rood peperboompje
Rozenkransje
Ruw parelzaad
Scherpkruid
Schubvaren
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trosgamander
Veenbloembies
Vliegenorchis
Vroege ereprijs
Wilde averuit
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

BIJLAGE 2

Jaarrond beschermde vogelnesten (categorie 1 t/m 4 en categorie 5)

Op de volgende categorieën nesten zijn de verbodsbepalingen van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming ook buiten het broedseizoen van toepassing:

1. nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: de steenuil);
2. nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeelden: roek, gierzwaluw en huismus);
3. nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeelden: ooievaar, kerkuil en slechtvalk);
4. nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn (zelf) een nest te bouwen (voorbeelden: boomvalk, buizerd en ransuil).

5. nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om zich elders te vestigen als de broedplaats verloren is gegaan (voorbeelden: oeverzwaluw, kokmeeuw) zijn buiten het broedseizoen niet beschermd.

De bescherming betreft niet alleen de nestplaatsen zelf, maar ook de functionaliteit ervan. Leefgebied en foerageergebied dat noodzakelijk is voor de functionaliteit van de nestplaats is daardoor ook beschermd. De bescherming geldt niet als kan worden aangetoond dat het nest al gedurende een aantal jaren niet meer in gebruik is.

De hiernavolgende lijst is bedoeld als een indicatieve lijst. Deze kan worden gebruikt als hulpmiddel bij het bepalen of een ontheffing nodig is of dat maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels te behouden. De functionaliteit kan bijvoorbeeld worden gewaarborgd door het nemen van mitigerende maatregelen. Als een jaarrond beschermd nest is aangetroffen en deze door een ingreep zal verdwijnen, is minimaal een omgevingscheck nodig. Deze houdt in dat door een ecologisch deskundige moet worden vastgesteld of er voldoende gelegenheid voor de betreffende soort is om zelfstandig in de omgeving een vervangend nest te vinden of te bouwen. Indien dit niet voorhanden is, dan dient, voor zover mogelijk, alternatieve nestgelegenheid te worden aangeboden. Indien dat niet mogelijk is, dient ontheffing te worden aangevraagd. Het is de verantwoordelijkheid van de gebruiker van de gedragscode om gemotiveerd en gedocumenteerd te bepalen onder welke categorieën een voorkomende vogelsoort valt. De soorten die over voldoende flexibiliteit beschikken om zich elders te vestigen, vallen in de lijst onder categorie 5.

Soort	Categorie	Nestplek
steenuil	1	Natuurlijke boomholtes (vooral knotwilgen en oude (hoogstam) fruitbomen); rustige hoekjes of nissen van gebouwen of schuren; speciale nestkasten
gierzwaluw	2	Onder dakgoot; achter regenpijp of dakkapel; onder dakpan; gat in muur; neststenen
huismus	2	Onder dakpannen; gaten en kieren van gebouwen; mussenkasten
roek	2	Toppen van hoge bomen
grote gele kwikstaart	3	Vlakbij stromend water in nis in muur; onder brug; bij boomwortels in oevers; speciale nestkasten
kerkuil	3	Nestkasten; heel incidenteel in boomholten
oehoe	3	Richels van in steengroeves; soms oud nest van roofvogel; incidenteel op grond
ooievaar	3	Hoge plekken (telefoonpalen, bomen, schoorstenen, kerktorens, hoogspanningsmasten of door mens gemaakte palen met houten platform)
slechtvalk	3	Richels; nis; nestkast; hoogspanningsmasten; gebruikt vaak oud kraaiennest; zelden op grond
boomvalk	4	Hoog in bomen, ook in solitaire bomen, populierensingels, hoogspanningsmasten, stadsparken; gebruikt oud kraaien- of eksternest
buizerd	4	Kruin van hoge bomen; soms lager in struiken en lage bomen; gebruikt ook oude kraaiennest als basis; zeer zelden op de grond
havik	4	Hoog in boomkroon
ransuil	4	Oude kraaien- of eksternesten; incidenteel op grond
sperwer	4	Dicht tegen stam in dicht bos; soms in struiken en lage bomen
wespendief	4	Kruin van hoge bomen
zwarte wouw	4	Kruin van hoge bomen, vaak dicht bij water

Soort	Categorie	Nestplek
Blauwe reiger	5	In (hoge) bomen; veelal in kolonies. Plekken waar rovers moeilijk bij komen zoals eilandjes in vijver of plas
Boerenzwaluw	5	Randen/richels in stallen; onder bruggetjes; aan sluizen
Bonte vliegenvanger	5	Nestkasten; boomholten
Boomklever	5	Oude spechtennesten
Boomkruiper	5	Tussen losse stukken schors of nauwe boomholtes; nestkasten
Bosuil	5	Boomholtes; nestkasten; ruimtes in gebouwen; incidenteel op grond of in eksternest
Brilduiker	5	Boomholtes
Draaihals	5	Nestholten van andere spechten; nestkasten
Eidereend	5	Grond
Ekster	5	Vork van tak van hoge boom
Gekraagde roodstaart	5	Grote holen, nissen en nestkasten, meestal slechts op enkele meters boven grond, soms ook in grond
Glanskop	5	Nestholtes in rottend hout; zeer af ten toe in nestkast
Grauwe vliegenvanger	5	Scheuren, spleten of grote holes in bomen; in klimop tegen stam; tegen schuttingen en gebouwen
Groene specht	5	Zelf uitgehakte nestholtes in (oude) loofbomen
Grote bonte specht	5	Zelf uitgehakte nestholtes in (zachthout) bomen
Hop	5	Boomholtes; muren; steenhopen; houten bouwsels
Huiszwaluw	5	Tegen gevel van gebouwen, onder dakoverstekken, kunstmatige huiszwaluwtillen aan gebouwen
IJsvogel	5	Nesttunnels in zandige of lemige steile oeverranden, tussen wortels van (omgevallen) bomen; kunstmatige ijsvogelwand
Kleine bonte specht	5	Tak van dode loofboom of dood deel van levende loofboom
Kleine vliegenvanger	5	Boomholtes
Koolmees	5	Boomholtes; soms in rotsen en muren; in enkele gevallen nesten van andere vogels of heel dicht struikgewas; nestkasten
Kortsnavelboomkruiper	5	Scheuren en spleten in bomen; achter loszittende bast; weinig in boomholten
Oeverzwaluw	5	Zelf gegraven gangen in steile wanden (natuurlijke oevers, afgravingen en zanddepots); kunstmatige oeverzwaluwwand
Pimpelmees	5	Boomholtes; nestkasten
Raaf	5	Kruinen van bomen
Ruigpootuil	5	Boomholtes
Spreeuw	5	Boomholtes; nestkasten; gaten en kieren van gebouwen
Tapuit	5	Konijnenholen
Torenvalk	5	Oude kraaiennesten; nestkasten; nissen in gebouwen
Zeearend	5	Kruinen van bomen; grond
Zwarte kraai	5	Hoog in boom
Zwarte mees	5	Boomholtes; nestkasten; muizengangen in grond
Zwarte roodstaart	5	Holtes in muren; andere plekken in gebouwen
Zwarte specht	5	Zelf uitgehakt nestholtes in (dikke) loofbomen

BIJLAGE 3

Lijst met aandachtsoorten Hoogheemraadschap van Delfland
(voormalige Ff-wet tabelsoorten)

Bijenorchis
Brede orchis
Gevlekte orchis
Grote keverorchis
Gulden sleutelbloem
Harlekijn
Hondskruid
Knikkende vogelmelk
Koningsvaren
Krabbenscheer
Kruisbladgentiaan
Moeraswespenorchis
Prachtklokje
Rapunzelklokje
Rietorchis
Ronde zonnedauw
Ruig klokje
Slanke gentiaan
Slanke sleutelbloem
Stengelloze sleutelbloem
Tongvaren
Vleeskleurige orchis
Waterdrieblad
Wilde kievitsbloem
Zomerklokje
Zwartsteel

BIJLAGE 4

Definitie ecologisch deskundige

Onder een ecologisch deskundige verstaan we een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of te begeleiden, die aantoonbaar zowel een opleiding als kennis en ervaring heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. Een deskundige:

- heeft een afgeronde hbo-of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; of
- heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren;

Daarnaast heeft de deskundige praktijkervaring opgedaan, doordat hij/zij:

- werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en werkzaam is of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of bescherming.

Indien aan bovenstaande is voldaan, kan ook een waterschapsmedewerker als ‘ecologisch deskundige’ optreden.